

LAST AND FIRST IN BURMA

(1941-1948)

Maurice Collis

မြန်မာ့လွတ်လပ်ရေး
ပိုက်ဆံစာရင်း

(ပိုက်ဆံစာရင်း)

မြတ်ဗဟို

MAURICE COLLIS

Map of the
RANGOON-MOULMEIN
AREA

ROAD
RAILWAY
+++++

STATUTE MILES
0 10 20 30 40 50

75 THREE
PAGODA
PASS

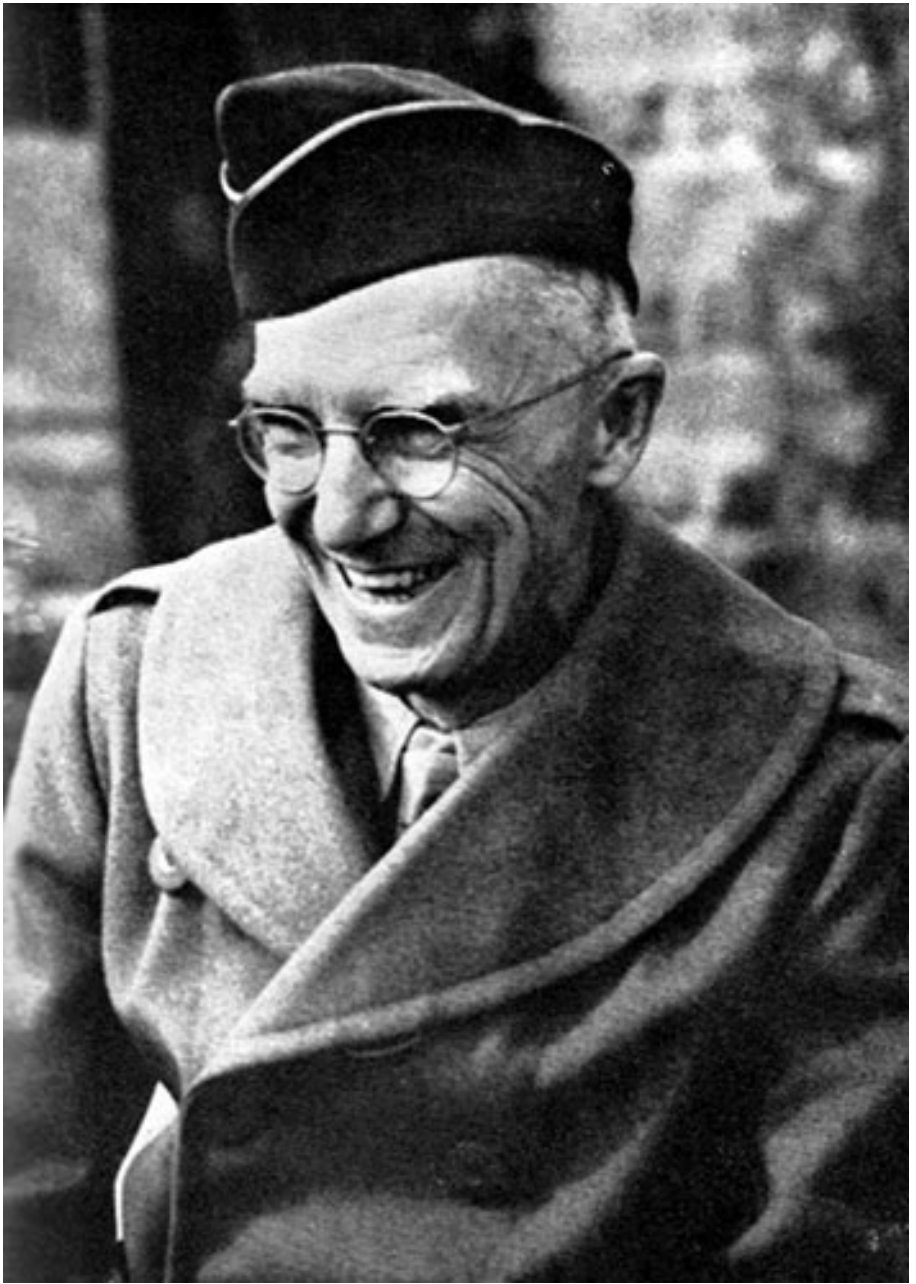

*****

မြန်မာပြန်သူ၏ အမှာ

ဤစာအုပ်၏ မူရင်းမှာ မောရစ်ကောလစ် ရေးသားသော Last and First in Burma ဖြစ်ပါသည်။ ။

ယင်း မူရင်းကို ဦးခင်မောင်ကြီးဆိုသူတစ်ဦးက လွန်ခဲ့သော ဆယ်နှစ်ကျော်ခန့်က မြန်မာဘာသာပြန်၍ ထုတ်ဝေခဲ့ဖူးပါသည်။ ။

ထို့ကြောင့် ဤစာအုပ်ကိုမြန်မာဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုရေးသားပေးရန် 'တစ်သက်တာစာပေ'မှ ဦးအောင်ကြီးက ပြောလာသည့် အခါ ကျွန်တော်က ငြင်းဆန်လိုက်ပါသည်။ ။ အခြားသူတစ်ဦးက ပြန်ဆိုရေးသားပြီး ဖြစ်သည့် အပြင် ထိုထက်ပို၍ ကောင်းအောင် ပြန်ဆိုနိုင်မည်ဟု လည်း မိမိကိုယ်မိမိ အထင်မကြီးသဖြင့် ငြင်းဆိုလိုက်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ။

ဦးအောင်ကြီးက ဇွဲကောင်းကောင်း ဖြင့် 'ဖတ်ကြည့်ပါဦး၊ ဖတ်ကြည့်ပြီးမှ နောက်ထပ်ပြန်ဖို့ မလိုတော့ဘူးယူဆရင်လည်း မပြန်ပါနဲ့။ ဖတ်တော့ကြည့်ပါဦး'ဟု မရမကသဘော တိုက်တွန်းသဖြင့် အားနာပါးနာ နှင့် ပင် မူရင်းစာအုပ်ကိုရော၊ ဘာသာပြန်ကိုပါ ဖတ်ကြည့်ပါသည်။ ။

ယင်းသို့ ဖတ်ကြည့်မိသည့် အခါတွင် ကား ဦးခင်မောင်ကြီး၏ ဘာသာပြန် စာအုပ်က ဗြိတိသျှလက်မှ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ မြန်မာတို့ လက်သို့ မည်သို့ ကူးပြောင်းရောက်ရှိလာသည် ကို အလေးပေးပြီး ဖြစ်စဉ်

များကို ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည် ဟု ခံယူမိပါသည်။ ။ မူရင်းစာရေးဆရာ၏ တင်ပြလိုရင်းမှာ မြန်မာတို့ အကြား၌ နာမည်ဆိုးဖြင့် ကျော်ကြားနေသော ဘုရင်ခံ ဆာဒေါ်မန်စမစ်အပေါ် မြန်မာတို့ အထင်မလွဲကြစေရန်အတွက် ဖြစ်ကြောင်းကုန်စင်ကို အသေးစိတ် ရှင်းလင်းလိုရင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါ သည်။ ။

မူရင်းစာရေးဆရာ၏ အာဘော်မှာ လည်း လုံးစေ့ပတ်စေ့ပြန်မှ ပေါ်လွင်မည်ဖြစ်သည် ကို တွေ့ရပါသည်။ ။

မူရင်းစာရေးသူ၏ ရည်ရွယ်ချက်က မည်သို့ရှိသည် ဖြစ်စေ မြန်မာ့လွတ်မြောက်ရေးကြိုးပမ်းမှုသမိုင်း၏ နောက်ဆုံးပန်းဝင်ကဏ္ဍ ကို မြန်မာတို့ အသေးစိတ်သိရလျှင် ပိုကောင်းမည်။ ထို့ကြောင့် အသေးစိတ် လုံးစေ့ပတ်စေ့ပြန်လျှင် ကောင်းသည် ဟု ကျွန်တော်ပြောင်းလဲခံယူလိုက်ပြီး ဦးအောင် ကြီးအား ကျွန်တော့်အမြင်ကို ပြောပြလိုက်ပါသည်။ ။

'ကဲ ဒီလိုဆိုရင် ခင်ဗျားသဘောနဲ့ ကျွန်တော့်ဆန္ဒနဲ့ ကိုက်သွား ပြီ၊ လုပ်သာလုပ်ပါတော့' ဟု အားရပါးရ ထပ်ပြောသဖြင့် ဤစာအုပ်ကို မြန်မာပြန်လိုက်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ။

***

အခန်း ၁

နိဒါန်း

ဤစာအုပ်သည် မြန်မာပြည်အား ကျွန်ုပ်တို့ မည်သို့ လက်လွှတ် ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည် ကို ဖော်ပြသည် ။ မြန်မာတို့ လက်သို့ မည်သို့ပြန်လည် ရောက်ရှိသွားသည် ကိုလည်း ဖော်ပြထားသည် ။

၁၉၄၁ ခုနှစ်၊ မေလတွင် ဆာရယ်ဂျီနယ် ဒေါ်မန်စမစ်သည် ဆာအာဒီဘော် ကော့ကရိန်း၏ မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံရာထူးကို ဆက်ခံသည် ။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ဇန်နဝါရီလ တွင် ထိုစဉ်က ဘုရင်ခံအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေသော ဆာဟူးဘတ်ရန့်စ်က မြန်မာသမ္မတနိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးများ လက်သို့ နိုင်ငံတော်ကို လွှဲအပ်သည် ။

ထိုခြောက်နှစ်ခွဲ ကာလသည် မြန်မာ့သမိုင်းတွင် အထူးခြားဆုံး ဖြစ်ဖွယ်ရှိပေသည် ။ ဤကာလအတွင်း ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် ဂျပန် လက်အောက်သို့ မြန်မာနိုင်ငံ ကျရောက်သွားသည် ။ ဗြိတိသျှစစ်တပ်နှင့် အစိုးရအဖွဲ့ အနောက်ရိုးမ တောင်တန်းများကို ကျော်ဖြတ်ပြီး အိန္ဒိယဘက်သို့ ဆုတ်ခွာသည် ။ ၁၉၄၅ ခုနှစ်တွင် ဂျပန်တို့ စစ်ရှုံးသည် ။ နိုင်ငံလွတ်မြောက်ရေးကို အရဆောင်ကြဉ်းပေးသည့် မြန်မာအမျိုးသား ခေါင်းဆောင်

အောင်ဆန်းပေါ်ထွက်လာသည် မှာ လည်း ဤကာလအတွင်း မှာ ပင် ဖြစ်သည်။ ။

ထိုမျှ ကြီးကျယ်သောဖြစ်ရပ်ကြီးများ သည် ၁၈၈၅ ခုနှစ်က မြန်မာတို့ ၏ မင်းနေပြည်တော် မန္တလေးမြို့ကို ဗြိတိသျှတို့ ဝင်ရောက်သိမ်းပိုက်ပြီး သီပေါဘုရင်ကို နိုင်ငံရပ်ခြားသို့ နှင်ထုတ်လိုက်သည့် အချိန်မှ စ၍ ကမ္ဘာ့ တစ်ထောင့်တစ်နေရာ၌ တိမ်မြုပ်နေခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ ထင်ရှား ကျော်ကြားသော ပုဂ္ဂိုလ်အများ အပြားကို ဆောင်ကြဉ်းလာခဲ့လေသည်။ ။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်များ ထဲတွင် ဖီးလ်မာရှယ် လော့ဒ်ဝေဗယ်လ်၊ ဖီးမာရှယ်လ်လော့ဒ် အလက်ဇန္ဒား၊ အက်ဒီမီရယ်လော့ဒ် မောင့်ဘက်တန်၊ အမေရိကန်ဗိုလ်ချုပ် ဂျင်နရယ်ဂျိုးဇက်စတီးဝဲလ်နှင့် ဂျင်နရယ်လစွီမိုချန်ကေရိုတ်တို့ လည်း ပါဝင်ခဲ့ လေသည်။ ။ ဤဇာတ်ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ သည် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ မိမိတို့ အခန်းကို ကပြကြပြီးနောက် ဇာတ်ခုံပေါ်မှ ဆင်းသွားကြသည်။ ။ တစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ကား အစမှ အဆုံးထိ ဇာတ်ခုံပေါ်မှ မဆင်းဘဲ တစ်လျှောက်လုံး ကပြခဲ့ရလေသည်။ ။ ယင်းပုဂ္ဂိုလ်ကား ဘုရင်ခံ ဆာဒေါ်မန်စမစ်ပင်တည်း။ ။ ဇာတ်ထုပ်ကလည်း ဆာဒေါ်မန်စမစ်ကိုပင် မဏ္ဍိုင်ပြုကာ ရစ်ပတ်ဖွဲ့နှောင်နေသည်။ ။ သူသည် ပင် အုပ်ချုပ်ရေးအကြီးအကဲဖြစ်သည့် အလျောက် ဖြစ်ပျက်ခဲ့သမျှကိစ္စအဝဝတို့ သည် အစမှ အဆုံးအထိ သူနှင့် သာ အတွင်းကျကျ ပတ်သက်နေသည်။ ။ ထို့ကြောင့် ထိုခေတ်ထိုကာလသမိုင်း သည် တစ်နည်းအားဖြင့် ဆာဒေါ်မန်အတ္ထုပ္ပတ္တိပင် ဖြစ်ပေတော့သည်။ ။

ဤစာအုပ်ရေးသားပြုစုရန်အတွက် အချက်အလက်များ ပေးကမ်းကူညီကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ ထဲတွင် ဆာရယ်ဂျီနယ်ဒေါ်မန်စမစ် ကိုယ်တိုင် ထိပ်ဆုံးက ပါပါသည်။ ။ သူပေးအပ်သည့် စာရွက်စာတမ်းများ တွင် သူ

ဘုရင်ခံအဖြစ် အုပ်ချုပ်စဉ်က တရားဝင်မှတ်တမ်းများ ၊ သူ့ထက် ရာထူးကြီး သော မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာအတွင်းဝန်နှစ်ဦးထံ ရေးသားခဲ့သည့် ပေးစာများ ၊ မှတ်တမ်းများ ၊ မိန့်ခွန်းများ ၊ မှတ်စုများ ပါဝင်ပါသည်။ ။ စာအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ နှုတ်အားဖြင့်လည်းကောင်း ကျွန်ုပ်အား ဖွင့်ဟ အသိပေး သည့် ရှေးဟောင်းနှောင်းဖြစ်များ လည်း ပါဝင်ပါသည်။ ။ ၎င်းတို့ အပြင် သူ့လက်အောက်၌ အမှုထမ်းခဲ့ကြသည့် အပါးတော်မြဲများ ၊ ကိုယ်ရံတော်များ နှင့် အစိုးရအရာရှိကြီးများ ၊ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်စာရွက်စာတမ်းများကိုလည်း အသုံးပြုနိုင်ပါခဲ့သည်။ ။

စစ်ရေးစစ်ရာဘက်ကဆိုလျှင် ပုံနှိပ်ဖော်ပြပြီးဖြစ်သော အစီရင်ခံစာများ နှင့် ပြန်တမ်းများကို မှီငြမ်းပြုထားပါသည်။ ။ ကံကောင်းထောက်မသဖြင့် ထိုစဉ်က တိုက်ပွဲများ ၌ ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ကွပ်ကဲခဲ့ကြသော တပ်မှူးကြီးများ ၊ သို့မဟုတ် ထိုတိုက်ပွဲများ အကြောင်းကို ယခုလေ့လာနေကြသော အရာရှိ ကြီးများ ထံမှ လည်း လွန်စွာတန်ဖိုးရှိသည့် အကူအညီများ ထပ်လောင်းရရှိ ခဲ့သည်။ ။ ထိုအကူအညီများကြောင့် လည်း ဤဇာတ်ထုပ်ကြီး၏ ပထမပိုင်း ဖြစ်သော ဂျပန်ဝင်သည့် အခန်းကို အတော်ကလေး ခိုင်ခိုင်မာမာရေးသား ဖော်ပြနိုင်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ။ လော့ဒ်မောင့်ဘက်တန်၏ ကွပ်ကဲညွှန်ကြားမှုဖြင့် ပြန်လည်ဝင်ရောက်သည့် အပိုင်းမှ စစ်မှုရေးရာများကိုမူ မြို့ပြအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ထိုမျှ တိုက်ရိုက်ကြီး မပတ်သက်သည့် အတွက် အသေးစိတ်ဖော်ပြခြင်းမပြု တော့ပါ။ ။ ဗမာ့တော်လှန်ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် အပိုင်းလောက်ကိုသာ ပိုမိုပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြထားပါသည်။ ။ ဤအပိုင်းနှင့် ပတ်သက်၍ လော့ဒ်မောင့် ဘက်တန်ကိုယ်တိုင်ထံမှ လည်းကောင်း၊ ၎င်း၏ စစ်ဦးစီးအဖွဲ့ဝင်များ ထံမှ လည်းကောင်း အကြံဉာဏ်များ ရရှိပါသည်။ ။ ဤစာအုပ်၌ ဖော်ပြသည့် အချက်အလက်များ ၎င်း၏ မူရင်းအထောက်အထားများကို တတ်နိုင်သလောက် မှတ်ချ

က်ပြထားပါသည်။ ။ ယင်းအထောက်အထားများ မြန်မာတို့ ဘက်မှ ရ သ
ည့် မူရင်းအထောက်အထားများ လည်း ပါဝင်သည် ကို
တွေ့ရလိမ့်မည်ဖြစ် ပါသည်။ ။

ဆာရယ်ဂျီနယ်ဒေါ်မန်စမစ်သည် ၁၉၄၁ ခုနှစ်က မြန်မာပြည် ဘုရင်
ခံရာထူးကို မရမီကပင် စိုက်ပျိုးရေးသမားတစ်ဦးအဖြစ်ဖြင့် ဤနိုင်ငံ (ဗြိ
တိန်)တွင် နာမည်တစ်လုံးရနေသူဖြစ်သည်။ ။ မှန်ပါသည်။ ။ သူကား ဥ
က္ကာပျံကဲ့သို့ပင် အတက်မြန်လှပေသည်။ ။ ၁၈၉၉ ခုနှစ်တွင် အိုင်ယာလန်
ပြည် ကာဗန်ကောင်တီ၌ ထင်ရှားသော မိဘနှစ်ပါးမှ ပေါက်ဖွားခဲ့ပြီး
အိန္ဒိယစစ်တပ်တွင် တစ်နှစ်ခန့်မျှ အမှုထမ်းပြီးနောက် အသက် နှစ်ဆ
ယ့် တစ်နှစ်တွင် ကျန်းမာရေးချို့တဲ့ သဖြင့် တပ်မှ နုတ်ထွက်ခဲ့သည်။ ။ ထို
နောက် စိုက်ပျိုးရေးကို အထူးပြုလေ့လာလိုက်စားခဲ့ရာ အသက်နှစ်ဆ
ယ့်သုံးနှစ်တွင် တောင်သူလယ်သမားသမဂ္ဂ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌဖြစ်လာသည်။ ။
၁၉၃၅ခုနှစ် ပါလီ မန်ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်ရာ ပီတာစမီးလ်
နယ် ကွန်ဆာဗေးတစ် အမတ်အဖြစ် အရွေးခံရသည်။ ။ နောက်တစ်နှစ်
တွင် တောင်သူလယ်သမား သမဂ္ဂဥက္ကဋ္ဌဖြစ် လာပြီး ထို့နောက်တစ်နှစ်
တွင် စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ဆောင်ရွက်မှုများ အတွ
က် ဆာဘွဲ့ ချီးမြှင့်ခြင်းခံရသည်။ ။ ၁၉၃၉ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် မစ္စတာ
ချိန်ဘာလိန်၏ အစိုးရအဖွဲ့၌ လယ်ယာ စိုက်ပျိုးရေးဝန်ကြီး ရာထူးတစ်
နေရာ ခန့်ရန်ရှိလာသည့် အခါ ပါလီမန်တွင် တောင်သူလယ်သမားကို
ကိုယ်စားပြုသူဆို၍ ဆာဒေါ်မန်စမစ်ပင်ရှိသည့် အတွက် ၎င်းကိုပင် ခန့်
လိုက်လေသည်။ ။ ထိုအချိန်မှ စ၍ ဆာဒေါ်မန်စမစ်မှာ အသက်လေးဆ
ယ်မျှ ရှိသေးသည်။ ။

ထိုအချိန်မှ စ၍ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် မေလတွင် ချိန်ဘာလိန်အစိုးရ ပြု
တ်ကျသွားသည့် အချိန်အထိ ဝန်ကြီးသက်တမ်းတစ်လျှောက်အတွင်း ၀

ယံ ဆာဒေါမန်စမစ်သည် နိုင်ငံနှင့် ချီ၍ အရေးကြီးသည့် လုပ်ငန်းများ ကို တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။ ။ ၁၉၃၉ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလတွင် စစ်ကြေညာခြင်းဖြစ်ရာ ဆာဒေါမန်က ထိုအချိန်မတိုင်မီကပင် လယ်သမား တို့ အား အမတော်ကြေး ထုတ်ပေးပြီး စားကျက်မြေဧက တစ်သန်းခွဲကို တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးစေခဲ့သည်။ ။ ဖို့ ဒ်လယ်ထွန်စက် တစ်စင်းမျှမရှိရာမှ ထွန်စက် အစင်းပေါင်း ၃၀၀၀ အရံသင့်ရှိအောင် စီစဉ်ထားသည်။ ။ ယင်း အစီအစဉ် များကြောင့် တိုက်ပွဲများ စတင်ဖြစ်ပွားသည် နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဗြိတိသျှစိုက်ပျိုး ရေးလုပ်ငန်းကို စစ်အခြေအနေနှင့် လျော်ညီအောင် ချက်ချင်းတိုးမြှင့်ဆောင် ရွက်နိုင်ပြီး ကျွန်ုပ်တို့ ၏ စားနပ်ရိက္ခာအခြေအနေကို သိသိသာသာ တိုးတက်စေနိုင်ခဲ့လေသည်။ ။

ဝန်ကြီးရာထူးမှ ပြုတ်သွားပြီးနောက် ဆာဒေါမန်သည့် မြို့ပြ ကာကွယ်ရေး အမှုဆောင်အဖွဲ့တွင် ကာနယ်ဗိုလ်မှူးကြီးအဆင့်ဖြင့် ရုံးအဖွဲ့ဝင် ရာထူးပေးအပ်ခြင်းခံရပြီး ၁၉၄၁ ခုနှစ်စပိုင်းတွင် မြန်မာပြည် ဘုရင်ခံရာထူး အတွက် စစ်ကဲဘိနက်အဖွဲ့က ၎င်းအား ရွေးချယ် လိုက်လေသည်။ ။

အဆိုပါရာထူးကိုမူ ဆာဒေါမန်ကိုယ်တိုင်ကလည်း မမျှော်လင့်၊ အခြားမည်သူကမျှလည်း မမျှော်လင့်ခဲ့ပေ။ ဆာဒေါမန်အနေဖြင့် အရှေ့ပိုင်း နိုင်ငံများ နှင့် ဆက်စပ်မှုဆို၍ အရွယ်ရောက်စက အိန္ဒိယတွင် စစ်မှုထမ်းခဲ့ဖူး သည် မှ အပ လုံးဝမရှိ။ ထိုနိုင်ငံများ သို့ ပြန်ရောက်လိမ့်ဦးမည်ဟု လည်း လုံးဝမဉ္ဇပါဒ်မိခဲ့ချေ။

မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံများမှာ ဆာအာဒီဘော်ကော့ကရိန်း လက်ထက် မတိုင်မီကဆိုလျှင် အိုင်စီအက်ခေါ် အိန္ဒိယပဋိညာဉ်ခံဝန်ထမ်း အရာရှိကြီးများ သာဖြစ်သည်။ ။ ၁၉၃၅ ခုနှစ် အက်ဥပဒေအရ အိန္ဒိယနှင့်

မြန်မာပြည် ခွဲပြီးသည့် နောက်မှ အဆိုပါရာထူးသည် နိုင်ငံရေးရာထူးဖြစ်လာသည် ။ ထို့ပြင် ယခင်ကဘုရင်ခံများမှာ အားလုံး လူကြီးပိုင်းချည်းဖြစ်သည် ။ သို့ဖြစ် ရာ အသက်လေးဆယ့်နှစ်နှစ်သာ ရှိသေးသည့် ဘုရင်ခံတစ်ဦး ပေါ်လာ သည့် အခါ မြန်မာများ အဖို့ အသစ်အဆန်း ဖြစ်နေလေတော့သည် ။

ထိုမျှသာမက ဆာဒေါ်မန်လို အမူအကျင့်မလေ့စရိုက်ရှိသူတစ်ဦး နှင့် ဆုံရသည် မှာ လည်း အတွေ့အကြုံသစ်ဖြစ်နေသည် ။ ဆာဒေါ်မန်မှာ ဟိတ်ဟန်ထုတ်တတ်သူမဟုတ်။ စာတစ်တန်ပေတစ်တန်ဖြင့် အလုပ်လုပ်ခြင်းထက် လူချင်းတိုက်ရိုက်ဆက်ဆံမှုကို ပို၍ အားထားသူဖြစ်သည် ။ မိမိ ကိုယ်တိုင်က မိတ်ဆွေသဘောဆက်ဆံရေး အတွက် အစဉ်လက်ကမ်းရန် ဝါသနာရှိသကဲ့သို့ တစ်ဖက်သား၏ မေတ္တာတုံ့ပြန်မှုကိုရအောင် ဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်းလည်း ရှိသည် ။ ရုံးတစ်ရုံး ဓားတစ်စင်းပိုင်သည့် အာဏာပိုင် ဟန်ပန်မျိုးဆို၍ သူ့တွင် လုံးဝမရှိပေ။ မြန်မာတို့ အား နောင်တစ်ချိန်၌ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးပေးမည်ဆိုသော ကတိရှိထားသည့် အရေးတွင် ဆာဒေါ် မန်က ထိုနောင်တစ်ချိန်ဆိုသည်ကို စောနိုင်သမျှအစောဆုံး ဖြစ်စေလိုသည် ။ ဆာဒေါ်မန်မှာ စကတည်းက မြန်မာတို့ ဘက်သားလုံးလုံးဖြစ်နေပြီး သူ၏ အဓိကမျှော်မှန်းချက်မှာလည်း မြန်မာတို့ ၏ ယုံကြည်မှုကို ခံယူရရှိရေး ပင်ဖြစ်သည် ။

အင်္ဂလန်နိုင်ငံအနေဖြင့် မိမိအသက်ရှင်ရေးအတွက် တိုက်ခိုက်နေရပြီး မိမိ၏ နောက်လိုက်နိုင်ငံများက မိမိအား ပြန်လည် တော်လှန်ခြင်း မပြုတန်ကောင်းရဲ့ ဟု မျှော်လင့်ရုံသာ တတ်စွမ်းနိုင်သည့် ထိုအချိန်မျိုး၌ ဆာဒေါ်မန်ကဲ့သို့ ထုံးတမ်းစဉ်လာမလိုက်၊ မိမိကောင်းသည် ထင်သလို ဆောင်ရွက်တတ်ပြီး ခင်တတ်မင်တတ် စာနာတတ်သူလည်း ဖြစ်၊ စိတ်နေသဘောထား ကြီးမြင့်သူလည်း ဖြစ်သူတစ်ဦးအား

မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရွေးချယ်စေလွှတ်ခြင်းမှာ လူမှန်နေရာမှန် စေလွှတ်ခြင်း ပင်ဖြစ်ပေသည်။ ။

၁၉၄၁ ခုနှစ် ဧပြီလတွင် ဆာဒေါ်မန်သည် သူ၏ ဇနီးနှင့် သမီး နှစ်ယောက်တို့နှင့် အတူ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာခဲ့လေသည်။ ။ ထိုအချိန်က ဆိုလျှင် ဂျပန်ပြည်က ရုတ်တရက် စစ်ထတိုက်လိမ့်မည်ဟု လည်း မထင်။ ။ အကယ်၍ တိုက်သည့် တိုင်အောင်လည်း မြန်မာပြည်ကိုတော့ အန္တရာယ် ပေးနိုင်လိမ့်ဦးမည်ဟု မထင်ရကား ဆာဒေါ်မန်တို့ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာ လာခြင်းမှာ ကမ္ဘာစစ်၏ ဗဟိုချက်မမှ အစွန်အဖျား ကလနားသို့ ထွက်ခွာဘိ သကဲ့သို့ပင် ရှိပေတော့သည်။ ။

***